

Vznik Aztécké říše proběhl spojením tří městských států Tenochtitlánu, Tlacopánu a Texcoca do konfederace, která byla vytvořena roku 1428 po vítězné válce proti státu Azcapotzalco, po níž Tenočkové získali rozhodný vojenský a politický vliv. Následně se Tenochtitlán stal metropolí konfederace – tzv. Aztéckého trojspolku.

___ tučně

┌┐┌

___ tučně

┌ městskému

┌─┐ dující

┌─┐ hlavním městem

┌─┐ takzvaného

Panovník Itzcoatl zahájil vojenské výstupy, provedl dalekosáhlé administrativní reformy a náboženskou hierarchii. Za jeho nástupců Motecuhzomy IV., Axayacatla, Tízoca a Ahuitzotla pokračovala územní expanze a do konce patnáctého století byla podrobena většina kmenů středního a západního Mexika.

┌─┐ b

┌─┐ ь

┌ uspořádal

┌ ь

┌─┐ 15.

┌ ь

┌─┐ již

Na začátku 16. století, za vlády Motecuhzomy II., dosáhla aztécká říše vrcholu své moci, když se stala jedinou silou Střední Ameriky. Nejednalo se však o ucelený státní tvar, ale násilím udržovaný městský superstát, v jehož rámci jádro říše vazalské silou vysávalo ekonomicky podrobené městské státy na okraji a odvádělo obyvatele k rituálnímu obětování bohům. Obětování bylo pravidelnou záležitostí a počet obětí moh dosahovat až několik desítek tisíc ročně. Nejčastěji bylo obětím zaživa vyjímáno srdce. Za účelem pravidelných rituálních obětí také obětní měsíční kalendář.

┌ A

┌ dominantní

┌ út

┌ vaz

1/2/3/4/5

┌ jejich

___ tučně

┌─┐ ь

┌ |

↑

┌ existoval

┌─┐ ь

Vedle toho si stále udržoval nezávislý svaz měst nazývaný Tlaxcala, který série porážek z přelomu 16. a 17. století velmi oslabil a izolovala a jeho osud se již poněkud zdál

┌ ost

┌ ovšem

┌ 5 ┘ 6

┌─┐ ь

v době příchodu ~~Portugalců~~ zpečetěn. Tato
 napomohla Hernánu Cortésovi při dobývání Aztécké
 říše v letech 1519–1521, neboť ~~jej~~ podpořila
 jak Tlaxcala, tak řada aztéckých vazalů, kteří
 využili první povstát proti nenáviděným vládcům.
 Při ~~známém~~ rozhodujícím útoku na Tenochtitlán
 v létě 1521 tak byla malá Cortésova armáda
 podporována více než ~~sto~~ tisíci bojovníky
 Tlachali a dalších domorodců městských států.
Aztécká říše se poté rozpadla. Poslední aztécký
 panovník Cuauhtémoc (1520–1521) marně usiloval
 o obnovení říše a vyhnání ~~nevítaných~~ španělských
 dobyvatelů.

Aztécká říše - přesněji Aztécký trojspolek - byl
 státní útvar předcolumbovské Ameriky, který se
 rozkládal na území Mezopotámie (dnešního Mexika),
 respektive konfederace ~~šesti~~ městských států
Tenochtitlánu, Texcoca a Tlacopánu. Během jeho
 vlády došlo ke stavbě značných množství měst,
 ve kterých se do dnešních dnů zachovala řada
 památek (např. pyramidy [apod.]), dnes skrytých
 částečně v pralesi. Říše byla v 16. století
 převrácena španělskými dobyvateli a jejich
 indiánskými spojenci, které vedl Hernán Cortés.

Vědce i historiky stále trápila otázka: Jak
 dokázali Aztékové vybudovat město dvakrát
 větší než tehdejší Londýn?

Tenochtitlánu se v dobách jeho slávy mohlo
 rovnat jen málokteré ~~tehdejší~~ město světa.
 Tvořil centrum ohromné, výbojné říše a na
 vrcholcích jeho pyramid byly každý rok
 obětovány miliony lidí. Pyšný symbol moci
 nakonec zničili až kočovní Španělé.

Španělů
 situace _____ kurzíva

ho

příležitost

_____ tučně
 _____ kurzíva

100

ých

_____ Arial, tučně

už jen

_____ kurzíva

k

ameriky

tří

_____ podtrženě – 3x

ého

_____ nichž

ové chrámy

džungli

roz

_____ áns

} _____ tučně, kurzíva

největší

oročně _____

tisíce

V 16. století mělo město 260 tisíc obyvatel a bylo dvakrát větší než Londýn. Pohled na něj vyražel dech. ~~Fakto~~ mohl podle rekonstrukce vypadat život v rušné aztécké metropoli.

Každý, kdo z nedalekého kopce ~~uzřel~~ poprvé v životě Tenochtitlán, ~~mít~~ pocit, že vyrůstá přímo z ~~mořské~~ hladiny. Každého také určitě ohromila rozloha města a zručnost ~~stavitelů~~. Pěší ~~se~~ mohli ~~dostat~~ přes jezero po jedné ze čtyř ~~hutných~~ silnic, několik kilometrů dlouhých a širokých tak, aby se ~~vešlo~~ dvanáct lidí. Samozřejmě bylo možné se i ~~předplavit~~ na kánoi okolo plovoucích zahrad chinampas - uměle vytvořených kousků souše v okolí ostrovů, kde farmáři pěstovali ~~četné~~ plodiny.

Do ~~Tenochtitlánu~~ se dalo pokračovat buď hustou sítí kanálů, ~~tedy~~ po širokých třídách, které směřují ~~cích~~ od ~~východu~~ k ~~západu~~ a ze severu na jih. Dál je spojovaly úzké ~~chodníčky~~, které obsluhovaly ~~obývané~~ čtvrti. Uličky vedly okolo domů obyčejných lidí z hlíny, kamenných sídel s plochou střechou ~~patřících~~ bohatším občanům, i kolem ~~hlavního~~ náměstí s trhy rozlehlými tak, že se na nich denně vystřídaly ~~prodávajících~~ a zákazníků. Podle ~~statistik~~ mělo město v době největšího ~~rozvoje~~ až čtvrt milionu obyvatel. ~~Navštěvník~~ si tudíž ve všem tom ruchu a hemžení musel připadat jako v úle.

Sídlo bohů

Všude stály chrámy, oltáře i sošky věnované bohům, mezi nimiž ~~slunci~~ zářily bílé budovy a demonstrovaly tak ~~úžasnou~~ čistotu města.

neuvěřitelných

↳

↳ Následovně

↳ :

↳ spatřil

↳ musel

↳ vodní

— kurzíva ↳ jeho

↳ ↳ přejít

↳ moh

↳ vedle sebe

↳ ↳

— tučně

↳ a

↳ nejružnější

↳ samotného

↳ nebo také

↳ ↳ ↳

↳ cesty

↳ yt

↳ a rákosu

↳ u, ↳ které ↳ ily

↳ ↳

↳ tisíce

↳ odhadů

↳ machu

↳ ↳ ↳ N

↳ u

— vycentrovat, tučně

↳ ch

↳ na

↳ neuvěřitelnou

Na sklonku 13. století už byl tak mocný, že se za vlády svého čtvrtého krále Itzcoatla osamostatnil. Uzavřel spojenectví se státy Texcoco a Tlacopan, čímž položil základy budoucí Aztécké říše. Tenochtitlán si postupně podmaňoval okolní kraje a od poražených soupeřů vybíral vlastní tribut.

Úspěšná politika lákala do tohoto města ještě více lidí a brzdičko se ukázalo, že je ostrov pro rostoucí populace příliš malý. Do mělkého dna jezera zatlukli kůly a pevně je svázali dohromady kokosem, čímž vznikly masivní stěny. Aztékové ho proto rozšiřovali přičleňováním některých plovoucích částí k pevnině. Vnitřní prostor pak vyplnili kamením a zeminou, včetně úrodného jezerního dna. Postupně tak vznikaly nové kraje, mezi nimiž vedly kanály pro kánoe. Z plovoucích zahrad získávali zemědělci hojnou úrodu kukuřice, paprik, fazolí, rajčat, dýní, vanilky i dalších plodů.

Podobný Benátkám

Vytvářením umělých se Tenochtitlán rozrostl až na devět kilometrů čtverečních. Násypy pro pěší doplňovaly mosty, pod nimiž mohly proplouvat kánoe a které zároveň tvořily obranný prostředek, neboť se také daly v případě napadení zvednout. Město s širokými bulváry, vedoucími od centra k přístupovým naspům na severu, jihu i západě a na východě, se podle odhadů členilo na dvacet čtvrtí. Každá přitom měla automatickou vládu a vlastní svatostánek, školy i tržiště. Trhy tvořily klíčovou oblast ekonomiky

4
 — podtržené
 } — kurzíva
 i
 a tím
 y
 potřeby
 rá
 zahrad ostrovní
 bahna z
 čtvrti
 farmáři
 1/2/3/4/5
 in
 — vycentrovat, tučně
 ploch
 třináct
 v pravidelných intervalech
 v
 třídami
 k dokům
 nomní
 chrámy
 městské

a také jeden ze základů společenského života.

To vše se intenzivně směřovalo a coby platidlo sloužily například kakaové boby.

Konaly se na rozlehlých prostorech, kde se zboží prodávalo v sektoru - od ovoce a zeleniny přes zvěř, zpěvné ptactvo, květiny, keramiku a rohožky až po luxusní nabídku peří, kůží, hudebních kovů, drahých nástrojů a kamení.

Největší tržiště se nacházelo v městském státě Tlatelolco - ten byl Tenochtitlánem roku 1474 poražen a ovládnut. Podle pozdějších španělských zpráv pojal podle neověřených zpráv tamní kosmopolitní trh až šedesát tisíc osob. Nabídka se postupně rozrostla díky kontaktům s okolními civilizacemi: Obchodníci prý sice patřili k běžným smrtelníkům, ale velice důležité členy společnosti, neboť vedle zboží zajišťovali také drby a informace.

Čtyři třídy

Tenochtitlán měl hierarchii se čtyřmi základními třídami: Jednalo se o vládce a jeho rodinu, šlechtu tvořenou státními úředníky, kněžími a vysokými vojenskými důstojníky, obyčejné lidi a nakonec otroky obvykle z řad válečných zajatců, zločinců či dlužníků. Aztékové totiž mohli nabídnout sebe i své děti do otroctví, aby si tak odpracovali sluhy. Třída například určovala, jaké si smí občan postavit obydlí: Pouze zámožní totiž mohli žít v domě z kmene a jen šlechta mohla mít dvoupatrová sídla.

Na svou rozlohu byl Tenochtitlán až čistý, protože se odpad každý den sbíral a vyvážel

┌~┐ ┌─┐ pilířů
└─┘ └─┘ ň

┌─┐ náměstích

┌─┐ cích

┌─┐ e

┌─┐

┌─┐ ┌─┐ ┌─┐

┌─┐ sousedním

── tučně

┌─┐ Pod

┌─┐~┐

┌─┐ 60

┌─┐ ┌─┐~┐

┌─┐ představovali

┌─┐ enství

┌─┐~┐

── vycentrovat, kurzíva

┌─┐ komplikovanou společenskou

┌─┐ j ── Arial

── Arial

── Arial

── Arial ┌─┐ (o

┌─┐ ů)

┌─┐ d } ── kurzíva

┌─┐ člověk

┌─┐ p ┌─┐ kam

┌─┐

┌─┐ neuvěřitelně

z města. Aztékové se koupali, někdy i víckrát denně. Zdroje pitné vody postačovaly zejména od dob vlády Moctezumy I. v polovině 15. stol., kdy vyrostly viadukty spojující město s horami okolo jezera Texcoco. Voda tekla ve dvou terakotových trubkách po náspech, takže když se opravovala, druhá mohla nadále fungovat.

Krvavá obětiště

Nejúchvatnější stavby v srdci Tenochtitlánu. Všechny však převyšuje monumentální hlavní svatostánek s podobou stupňovité pyramidy. V hlavním chrámu se odehrál bezpočet obřadů s lidskými oběťmi, včetně vyřezávání ledvin rituálním obsidiánovým nožem. Bohu deště se obětovaly také ženy a děti.

Nenasytný moloch

Počátkem 16. století se říše rozprostírala přes většinu dnešního středního Mexika, zahrnovala stovky městských států a také miliony obyvatel. Čím větší území Aztékové zabírali, tím více zajatců pro rituální obřadů získávali.

Téměř po 2 staletí šlo o centrum aztécké ekonomiky, vojenské mašiny, umění, kultury, náboženství i obětních obřadů, které Slunci každé ráno zas a znovu vyjít nad obzor. Ačkoliv Španělé při pohledu na město úžasli, nakonec se jejich buranství neubránílo a padlo. Na jeho místě však zůstává nové sídlo, současné Ciudad de México.

□ cek
┌ bohatě
— podtrženě

□ akv
— podtrženě

□
┌ jedna

— vycentrovat, tučně

┌ se nacházely

┌ zastíňoval

┌ v □ ě

┌ něm □ ů

┌ srdcí

} — kurzíva

— Times New Roman, tučně

┌ ř

┌ území

┌ měla

┌ □ o

┌ potřeby

┌ dvě

┌ erie □

┌ umožňovaly

┌ ů

┌ ů

┌ chamtivosti

┌ vyrostlo

— tučně, kurzíva